

Asia: VN/12531/2021

LAUSUNTOPYYNTÖ VAMMAISPALVELULAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTUKSESTA

Lausunnonantajan tausta

1. Vastaaajan taustaorganisaatio

Joku muu [Porvoon Invalidit- Borgå Invalidier ry.]

Yleistä hallituksen esitysluonnoksesta

2. Ovatko esitysluonnoksen pykälät selkeitä?

Eivät

Perustele tarvittaessa kantasi

Sanoja ”välttämätön” ja ”tavanomainen” on sijoitettu kohtiin, joissa voi syntyä tulkintaepäselvyyksiä. Kun palvelu on vammaiselle välttämätön, ei saa syntyä tilannetta, jossa viranhaltija alkaa arvioida, onko jokin tietty matka/matkakohde/harrastus/tekeminen tms. viranhaltijan mielestä välttämätön tai riittävän tavanomainen. Lain tulee selkesti vahvistaa vammaisen omannäköistä elämää ja yhdenvertaisuutta vammattomiin nähden.

”Toiminnallinen lähikunta”- ilmaisu sisältää tulkintariskin. Tarkoituksenmukaista on mahdollistaa liikkuminen lähikuntien lisäksi toiminnallisesti merkitykselliseen kuntaan, jos sellaista ei lähikuntiin kuulu. Oikea tapa ilmaista asia olisi ”lähikuntiin ja vammaisen kannalta merkityksellisiin toiminnallisiin kuntiin”. On todennäköistä, että luonnostekstiä tulkittaisiin tavalla, joka kaventaisi liikkumismahdollisuuksia entisestään, ja aikuiset ihmiset joutuisivat selvittämään jopa sitä, miksi heille pitää myöntää pääsy naapurikuntaan.

3. Tukevatko pykälien perustelut hyvin lain soveltajaa?

-

Perustele tarvittaessa kantasi

-

4. Vahvistaako esitys vammaisten henkilöiden yhdenvertaisuutta?

Ei

Perustele tarvittaessa kantasi

1) Liikkumisen tuen ja henkilökohtaisen avun pykäliin sisältyy heikennyksiä. Yhdenvertaisuus vammattomiin nähden vähenee ja eriarvoisuus lisääntyy.

§23 Liikkumisen tuki ”Muun elämän matkoihin on oikeus saada liikkumisen tukea vähintään 18 yhdensuuntaista matkaa kuukaudessa, ellei tätä pienempi määrä riitä turvaamaan välttämätöntä liikkumista” Sivulause vesittää matkojen vähimmäismäärä. Kun tiedetään, että monilla alueilla minimimäärä on ollut käytännössä maksimimäärä, ja että siksi vammaisten on ollut mahdotonta osallistua säännöllisiin harrastuksiin liikuntaharrastukset ml, on selvää, että vammaispalveluissa tätä käytetään aiemman minimimäärän alittamiseen, jolloin vammaisten elämä kapeutuu entisestään, eikä yhdenvertaisuus toteudu.

Huomattavaa on, että minimimäärän (18 yhdensuuntaista) myöntäminen ei lisää kustannuksia. Jos henkilö jättää myönnettyt matkat käyttämättä, kustannuksia ei synny.

2) Asumisen tuessa puuttuu vahvistus oikeudesta saada palveluja itse valittuun asuinpaikkaan. Tällainen säännös on ollut suunnitteilla, mutta se on nyt poistettu lausunnoilla olevasta esityksestä. Tämä heikentää mahdollisuutta elää itsenäisesti omannäköistä elämää haluamassaan ympäristössä ja yhteisössä.

3) Asunnonmuutostöiden epäämisellä on sama vaikutus: jos kunnan/alueen linjaus on, että asunnonmuutostyöt saa vain yhden kerran elämässään, muuttaminen on mahdotonta, vaikka muuttoon olisi painavat syyt. Yhdenvertaista olisi vammattomien tavoin voida muuttaa niin halutessaan.

4) Henkilökohtaisen avun käyttö voi estyä siksi, että avustajaa tarvitsevalla ei ole mahdollisuutta maksaa kuluja ensin itse, ja odottaa korvauskäytäntöjen mukaisesti viikkoja saadakseen korvaukset. Vammaisten keskinäinen yhdenvertaisuus vaarassa sen lisäksi, että palvelu voi jäädä toteutumatta.

5) Henkilökohtaisen avun työnantajaliitto Heta ry:n jäsenmaksu tulisi korvata vammaisuudesta johtuvana kuluna, jota vammattomilla ei koskaan ole, ja joka on tarpeen vain vammaispalvelun toteutumiseksi. Pienituloiset vammaiset eivät pysty jäsenmaksua maksamaan, mikä heikentää mahdollisuutta löytää avustaja. Tämä luo keskinäistä eriarvoisuutta vammaisten välille.

n tavanomaisen elä

5. Lisääkö esitys vammaisten henkilöiden osallisuutta yhteiskunnassa?

Ei pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

Osallisuutta uhkaavat mm. seuraavat seikat:

1) §24 ”Muuhun toimintaan tarkoitettuja matkoja voi tehdä oman asuinkunnan alueella tai oman asuinkunnan ja vammaisen henkilön elämän kannalta merkittävien toiminnallisten lähikuntien välillä.” - Vammaisten henkilöidenkään ei pidä joutua todistelemaan viranhaltijoille, miksi joku

lähikunta on hänelle merkityksellinen, mutta lähikuntien lisäksi toiminnallisesti merkityksellisten kuntien lisääminen lakiin on hyvin tärkeää.

2) Esityöt, s225: ”Toisaalta, jos vammainen henkilö kykenee jonkun muun palvelun, kuten esimerkiksi henkilökohtaisen avun tai erityisen tuen avulla käyttämään julkisia liikennevälineitä, hänellä ei välttämättä ole avustajan tai tukihenkilön kanssa matkustaessaan oikeutta taksimatkaan.”

Pahimmillaan tämän seurauksena vammainen menettää mahdollisuuden elää itsenäistä elämää. Vammaisesta ei saa tehdä riippuvaista avustajasta kaikessa liikkumisessaan. Kun taksimatka mahdollistaa itsenäisen kulkemisen, ihmisten tapaamisen ilman avustajan läsnäoloa, ja itsenäisen osallistumisen yhteiskunnan toimintoihin, taksimatkat tulee myöntää. Todennäköisesti taksimatka tulee myös edullisemmaksi kuin avustajatunnit julkisen liikenteen odotuksineen ja perillä viipymisineen. Avustajatunteja ei välttämättä riitä liikkumiseen tai avustajaa ei ole saatavissa esim iltamenoihin, jolloin vammaisen omannäköinen elämä estyy. Yrityksillä, jotka tarjoavat avustajapalveluita, on myös toisinaan rajoituksia sen suhteen, saako avustaja olla mukana muuta kuin taksissa. -Vaihtoehtoiset liikkumisen tavat voivat olla hyvä asia, mutta vain silloin, kun vammainen itse voi valita, mikä juuri hänen kohdallaan toimii parhaiten.

3) Yhteiskunnallisen osallisuuden toteutuminen (asumispalveluissakin) riippuu siitä, myönnetäänkö liikkumisen tukea ja avustajapalveluita, ja toimivatko palvelut tarkoituksenmukaisella tavalla. Palveluntarjoajalähtöisesti, viranhaltijalähtöisesti tai konsulttilähtöisesti järjestetyt palvelut eivät vastaa vammaisten palveluntarpeeseen tarkoituksenmukaisella tavalla tai lainkaan. Yhteiskunnan osallisuus tällöin käytännössä estyy. Kuuleminen jää usein nimelliseksi, eikä vammaisten edustajien esille ottamia näkökohtia huomioida. Jos palveluntuottajille asetetut sanktiot hyödyttävät kuntaa/aluetta, se voi jopa tukea haluttomuutta ryhtyä tarvittaviin muutoksiin. Toimimattomat palvelut ja haluttomuus korjata niitä, ovat todellinen ongelma ja yhteiskunnallisen osallisuuden este. Miten tämän voisi korjata lain voimalla?

4) Yhteisöllisen osallisuuden yksi este liittyy ARA:n nykyisiin kriteereihin. Vain 20-30neliön asunnoissa koko aikuiselämänsä viettäville tulisi olla luonteivia yhteistiloja yhtä ruokailutilaa enemmän. Nykyisellään kriteerit eivät juuri salli yhteistiloja, minkä takia tulisi mahdollistaa asunnon ulkopuolella liikkumista nykyistä enemmän.

6. Parantaako esitys vammaisen henkilön mahdollisuuksia saada yksilöllisen tarpeensa mukaisia palveluita vamman tai sairauden laadusta riippumatta?

Ei pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

Vaikka esitöissä mainitaan, että palvelupäätöstä tehtäessä viranhaltijan tulee ottaa huomioon vammaisen oma näkemys, sekä huomioida myös lähipiirin, kuten läheisten, koulun, kuntoutustahojen näkemykset, toisinaan vammaispalveluissa kohdellaan asiantuntijoiden lausuntoja suosituksina, joita ei tarvitse ottaa huomioon. Tähän tarvitaan korjausta. Erikoislääkäreillä ja moniammatillisilla tiimeillä on takanaan pitkä ja monipuolinen koulutus, ja kuntousjaksoilla vammaisen tilanteeseen perehdytään todella tarkasti. Sosiaalityöntekijän (tai sosionomin) koulutukseen ei kuulu sellaisia osioita, jotka antaisivat osaamista arvioida samoja asioita.

Lausunnoissa tarpeelliseksi katsottujen palveluiden epääminen tavallaan mitätöi asiantuntijoiden koulutuksen ja työn, eikä sellaista pitäisi tapahtua. -Vammaispalvelulla tulisi olla mahdollisuus myöntää palvelua vammaisen tarpeen mukaan vammaisen hakemuksesta ilman lausuntojakin, mutta ei evätä palvelua, jonka asiantuntijat ovat nähneet tarpeelliseksi.

7. Mitä haluaisit ehdottomasti säilyttää esityksessä ja miksi (asiakokonaisuus, pykälä, kohta perusteluissa tms.)? Mainitse avovastauksessa (lyhyesti) enintään kolme asiaa.

-

1.

§23 Liikkumisen tuki ”Muun elämän matkoihin on oikeus saada liikkumisen tukea vähintään 18 yhdensuuntaista matkaa kuukaudessa”

Vähimmäismäärä tulee säilyttää, ilman nyt jatkoksi kirjoitettua sivulauseetta, joka antaa mahdollisuuden myöntää vähemmän kuin 18matkaa/kk. Määrä on joka tapauksessa vain häivähdys siitä liikkumisen vapaudesta, joka vammattomille tarjoutuu, mutta usein vammaiset joutuvat taistelemaan minimimäärästäkin. vaikka tarve on välttämätön.

2.

-

3.

-

8. Mitä haluaisit ehdottomasti poistaa tai muuttaa esityksessä ja miksi (asiakokonaisuus, pykälä, kohta perusteluissa tms.)? Mainitse avovastauksessa (lyhyesti) enintään kolme asiaa.

-

1.

§23 Liikkumisen tuken sivulause, ”Muun tavanomaisen elämän matkoihin on oikeus saada ---, ellei tätä pienempi määrä riitä turvaamaan välttämätöntä liikkumista”

Sivulause kadottaa matkojen vähimmäismäärän, vaikka yhdeksän matkaa /kk kodin ulkopuolelle on todella minimimaalista.

Ei saa syntyä tilannetta, joissa vammaispalvelu estää omannäköisen elämän arvioimalla, onko jokin matka vammaispalvelun mielestä välttämätön tai tavanomainen. Silloin kun liikkuminen on kuljetuspalvelun varassa, elämä on jo niin vaatimatonta, että on tärkeää keskittyä mahdollistamaan, eikä missään tapauksessa rajaamaan vieläkin suppeammaksi.

2.

-

3.

-

9. Ottaako esitys riittävästi huomioon vammaisten lasten tarpeet?

Ei pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

Vaikutusarviointiosan mukaan lasten osallisuuden toteutumista on vahvistettu, ja sen on ajateltu auttavan lapsen edun arvioinnissa ja toteutumisessa. Tämä on hyvä asia. Osallisuus on myös oikeus itsessään, eli osallisuuden on toteuduttava mielekkäästi ja merkityksellisesti, eikä oltava pelkästään pakollisena suoritettava hallinnollinen toimenpide. Vammaisten lasten kuulemisen käytäntöihin ja työkaluihin tulee panostaa.

Matka on vielä kovin pitkä, ja erityisen pitkä siellä, missä on puheen tuottamisen vaikeutta tai muuta vastaavaa. Vammaisten lasten vanhemmat joutuvat toisinaan tekemään paljon töitä saadakseen edes perusasiat kohdilleen. Vaikka kuntien/alueiden valvontavastuu ulottuu palveluntarjoajien tuottamaan palveluun, ja vaikka lasten kuulemisen pitäisi toteutua kaikilla tasoilla, vanhemmat voivat kohdata hyvinkin torjuvia asenteita.

10. Voidaanko esityksen mukaisilla palveluilla vastata kattavasti hengityshalvauspotilaiden palvelutarpeisiin?

-

Perustele tarvittaessa kantasi

-

Soveltamisala

11. Onko lain soveltamisala tarkoituksenmukainen?

Ei

Perustele tarvittaessa kantasi

Ikääntymisrajausta olisi paikallaan arvioida perustuslain suhteen. Vammaispalvelussa työskentelevillä ei ole sellaista koulutusta, joka mahdollistaisi virheettömän arvioinnin sen suhteen, aiheuttaisiko jokin tietty vammamekanismi nuoremmalla pysyvän vamman vai ei. Jokainen vammautuminen on erilainen ja yksilöllinen samanikäisilläkin.

Ikärajauksesta aiheutuvat taloudelliset muutokset ovat esitöiden mukaan rajut. Todennäköisesti tunnetasolla ihmiset kokevat joutuvansa umpikujaan, josta seuraa väistämättä epätoivoa. Ikääntynyt, jolla vammaisuutta/toimintakyvyn vajetta, ei pysty parantamaan asemaansa, ja on mahdollista, että moni masentuu vakavasti muutosten seurauksena. Erään tutkimuksen yhteydessä havaittiin, että vuoden aikana 200 yli 65-vuotiaasta teki itsemurhan. Vammaispalvelujen piirin kuuluneiden henkilöiden, jotka ovat vaarassa joutua vammaispalveluiden ulkopuolelle siirtymääjän kuluessa, tilannetta tulee selvittää lisää, ja tarpeisiin tulee vastata, jotta kukaan ei joudu kohtuuttomaan tilanteeseen.

Palvelut

12. Ottavatko valmennusta, henkilökohtaista apua ja erityistä tukea koskevat säännökset kokonaisuutena arvioiden riittävästi huomioon eri tavoin vammaisten henkilöiden tarpeet?

Eivät pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

Henkilökohtaiseen apuun tulisi luoda eri palvelu voimavararajauksen kera ja ilman voimavarausta. Yksi palvelu ei voi vastata eri vammaryhmien erilaisiin tarpeisiin.

13. Onko valmennusta koskevien pykälien (7-8 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi

-

14. Esityksessä ns. kuntouttavan varhaiskasvatuksen järjestäminen vammaispalvelulain mukaisena valmennuksena edellyttää palvelun maksuttomuudesta säätämistä varhaiskasvatuksen asiakasmaksulaissa ja kuntien menettämän asiakasmaksutulon korvaamista kunnille vuosittain osana tähän esitykseen käytettävissä olevaa valtionosuutta.

Onko varhaiskasvatuksen järjestäminen vammaispalveluna tarkoituksenmukaista?

-

Perustele tarvittaessa kantasi

-

15. Onko henkilökohtaista apua koskevien pykälien (9-11 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi

-

16. Onko erityistä tukea koskevien pykälien (12-13 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi

-

17. Onko erityisestä osallisuuden tuesta tarpeellista säätää palveluna (12 § 2 mom. 1 kohta)?

-

Perustele tarvittaessa kantasi

-

18. Onko tuetusta päätöksenteosta tarpeellista säätää palveluna (12 § 2 mom. 2 kohta)?

-

Perustele tarvittaessa kantasi

-

19. Onko vaativasta moniammatillisesta tuesta tarpeellista säätää palveluna (12 § 2 mom. 3 kohta)?

-

Perustele tarvittaessa kantasi

-

20. Onko asumisen tuen pykäläkokonaisuus (14-17 §) tarpeenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi

-

21. Onko säännös vammaisten lapsen asumisesta kodin ulkopuolella tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

Asumispalveluihin tarvitaan tarkempia laadullisia kriteerejä – nykytilanteessa palveluiden laatu vaihtelee, eikä kuntien (jatkossa alueiden) valvonta ole riittävää laadunvaihtelun korjaamiseksi.

22. Onko lyhytaikaista huolenpitoa koskeva pykälä (18 §) sisällöltään tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi

-

23. Onko päivätoiminnasta (19 §) tarkoituksenmukaista säätää vammaispalvelulaissa?

-

Perustele tarvittaessa kantasi

-

24. Onko tarkoituksenmukaista, että työtoiminnasta ja työllistymistä tukevasta toiminnasta ei säädetä vammaispalveluissa, jos niistä säädetään sosiaalihuolto- tai muussa laissa?

-

Perustele tarvittaessa kantasi

-

25. Onko liikkumisen tuen toteuttamistapoja tarpeellista monipuolistaa 22 §:ssä ehdotetulla tavalla?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

Kilometri-tai euromäärää ei pidä laskea toteutuman mukaan, varsinkaan, koska vammaiset ovat epidemia-aikana pitkään joutuneet välttäneet normaalia liikkumista vammattomia huolellisemminkin. Päätöksen tulee perustua siihen tulevaan tarpeeseen, minkä vammaisen henkilö ilmoittaa.

-Valikoiman monipuolistaminen tervetullutta sinänsä, kunhan vammaisen saa itse valita, mikä juuri hänen kohdallaan toimii parhaiten.

26. Mikä on näkemyksenne liikkumisen tuen määrää (23 §) ja laajuutta (24 §) koskevista säännöksistä?

§23 Liikkumisen tuki: "Muun tavanomaisen elämän matkoihin on oikeus saada liikkumisen tukea vähintään 18 yhdensuuntaista matkaa kuukaudessa, ellei tätä pienempi määrä riitä turvaamaan välttämätöntä liikkumista". Sivulause mitätöi matkojen minimimäärän, ja siksi sivulause tulee poistaa. Tiedetään, että monilla alueilla minimimäärä on ollut käytännössä maksimimäärä, mikä on tehnyt mahdottomaksi mm. liikuntaharrastukset ja vastaavat. Jos minimimäärä kyseenalaistetaan, vammaisten elämä kapeutuu entisestään, ja eriarvoisuus vammattomiin nähden kasvaa entisestään. (Käyttämättä jäävät matkat eivät lisää kustannuksia, joten minimimäärän myöntämistä ei tarvitse arkailla.)

§24 "Muuhun toimintaan tarkoitettuja matkoja voi tehdä oman asuinkunnan alueella tai oman asuinkunnan ja vammaisen henkilön elämän kannalta merkittävien toiminnallisten lähikuntien välillä."

On mahdollista, että luonnoksen sanamuotoa tulkitaan tavalla, joka kaventaa liikkumismahdollisuuksia vain osaan lähikunnista. Vammaisten henkilöiden ei pidä joutua selvittämään tai todistelemaan viranhaltijoille, miksi joku lähikunta on hänelle merkityksellinen. Tulkintariski on ilmeinen. Tarkoituksenmukaista on mahdollistaa liikkuminen lähikuntien lisäksi toiminnallisesti merkitykselliseen kuntaan, jos sellaista ei lähikuntiin kuulu. Oikea tapa ilmaista asia olisi "lähikuntiin ja vammaiselle henkilölle merkityksellisiin toiminnallisiin kuntiin".

27. Onko taloudellista tukea koskeva pykälä (25 §) tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi

On hyvä asia, jos harrastusvälineet tulevat lakiin, ja myös soveltavien liikuntavälineiden hakeminen mahdollistuu. Onhan kuntouilu vähintään yhtä tärkeää vammaisille kuin vammattomille, silloin, kun se fyysisesti mahdollista.

Pykälä jättää osan kuluista vammaiselle itselleen maksettavaksi. Tämä sulkee pienituloiset vammaiset pykälän piiristä kokonaan pois, ja samalla tekee mahdottomaksi monet normaaliin elämään kuuluvat toiminnot. Pienituloisillekin pitää mahdollistaa pykälän tarjoamat asiat.

Lisäksi esitöissä suljetaan hankinnoista pois "tavanomaiseen" varustukseen kuuluvat hankinnat. Pienituloinen vammaisen ei välttämättä pärjää ilman tiskikonetta, pesukonetta tms, mutta ei

myöskään pysty hankkimaan sellaista omalla kustannuksellaan. Syntyy kummallinen tilanne, jossa vammattomat hyötyvät laitteitten olemassaolosta, vaikka pystyisivät nyrkkipyykkiin tai tiskaamaan käsin, mutta vammaisen ei saa laitteita apuvälineiksi, vaikka ei mitenkään pysty pyykkäämään eikä selviä käsitiskistä, Varmaankin tätä esitöiden kohtaa pitää vielä korjata.

28. Vammaispalvelulaki käsitellään eduskunnassa syksyllä 2022. Tavoitteena on lain voimaantulo

1.1.2023. Siirtymäsäännöksillä on tarkoitus antaa hyvinvointialueille aikaa lain toimeenpanoon.

Alkuvaiheessa päätösten muuttaminen uuden lain mukaisiksi vaatii paljon taloudellisia- ja henkilöstövoimavaroja. Tämän vuoksi uudet erityistä osallisuuden tukea ja tuettua päätöksentekoa koskevat säännökset tulevat voimaan vasta 1.1.2025.

Helpottavatko voimaantulo- ja siirtymäsäännökset (33 ja 34 §) lain toimeenpanoa?

Eivät

Perustele tarvittaessa kantasi

Siirtymäsäännöksen §34 tulee varmistaa, että yhdenkään vammaisen kohdalla jo myönnettyjä palveluja ei heikennetä. Sanamuotoihin tarvitaan lisävarmistus sille, että jo myönnettyjen palveluiden määrää, kesto tai sisältöä ei vähennetä sen varjolla, että siirtymäsäännös edellyttää päätösten uudelleenkirjaamista. Vammaiset eivät koe ihmeparanemista lakimuutosten yhteydessä, niin valitettavaa kuin se onkin.

Koska yhtä aikaa on käynnissä mittavat muutokset sote-organisaatioissa, viisasta olisi mitoittaa siirtymäaika pitemmäksi, esim neljän vuoden pituiseksi, jotta kaikki ne päätökset, joissa lakimuutoksella on merkitystä, on mahdollista käydä läpi ilman, että uusien hakemusten käsittely pahasti viivästyy.

Kehitysvammalaki

29. Vastaavatko kehitysvammalain (muutettuna) voimaan jäävät itsemääräämisoikeuden vahvistamista ja perusoikeuksien rajoittamista koskevat säännökset riittävästi väliaikaiseen sääntelyn tarpeeseen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi

-

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista

30. Ovatko sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettuun lakiin ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

-

Perustele tarvittaessa kantasi

-

31. Onko ehdotus vammaisen lapsen kodin ulkopuolisesta asumisesta perittävästä maksusta mielestäsi onnistunut?

-

Mikäli vastasit Ei, miten säätäisit maksun perusteista?

-

Esityksen vaikutukset

32. Antavatko esityksen arvioidut ihmisvaikutukset (vammaiset lapset ja aikuiset, iäkkäät henkilöt) oikean kuvan uudistuksen vaikutuksista?

-

Perustele tarvittaessa kantasi

-

33. Onko arvio esityksen kustannus- ja henkilövaikutuksista mielestänne realistinen?

Ei

Perustele tarvittaessa kantasi

Lakimuutokselta ei tulisi vaatia kustannusneutraaliutta. Palvelujen siirtäminen vamma ryhmältä tai haavoittuvalta ryhmältä toiselle, ei edistä yhdenvertaisuutta vammattomiin nähden. Säästöjä tulisi etsiä muualta kuin vammaisilta. Esimerkiksi julkista liikennettä tuetaan verovaroin esteellisyydestä huolimatta, ja se on vammattomien käytettävissä rajoituksetta, mutta vain vammaisten käyttämiin kuljetuspalveluihin kohdistetaan säästötavoitteita. Aikuisena vammautuneet tietävät, että vammaisten kuljetuspalvelu korvaa vammattoman liikkumisen vapautta vain pienen häivähdyksen verran. Yhdenvertaisuus on valovuosien päässä.

Kustannusvaikutuksia arvioitaessa on käytetty eläkkeiden keskiarvoa, mikä johtaa harhaan. Jokainen eri tavoin vammainen joutuu tulemaan toimeen juuri sillä euromäärällä, jonka saa, vaikka se olisi keskiarvon alapuolella. On tärkeää huomioida, miten suuren osan tuloista erilaiset katot vievät. Lääkekattoa ei varsinaisesti ole edes olemassa, koska lääkekaton ulkopuolelle jää yleensä aina lääkkeitä. On arvioitu, että 200-300e/kk voi jäädä itse maksettavia lääkekaton ulkopuolisia lääkkeitä. Hankalin tilanne on niillä, jotka ovat toimeentulotukirajan yläpuolella - he eivät pysty hankkimaan lääkkeitään, eivätkä saa niihin tukea. -Lapsiperheissä voi olla vammaisuutta tai sairautta useammalla perheenjäsenellä. Koska tulonsaajia on vain yksi tai kaksi, lasten kaikki menot tulisi yhdistää vanhemman kattoon. (Aiemmin ainakin yhdessä katossa on näin tehtykin, mutta onkohan käytännöstä luovuttu, koska Kelan sivuilta tietoa yhdistelystä ei löydy)

34. Muut vapaamuotoiset huomiot esityksestä.

1) §27 Vammaisten oikeusturvaa tulee vahvistaa. Vammaisten kannalta päätöksiin, joissa ei ole huomioitu oleellisia asioita, tulisi saada nopeasti korjaus. Nykyisissä yksilöjaostoissa ei ole ollut riittävästi laintuntemusta, ja oikeusprosessit kestävät kuukausia tai vuosia. Sinä aikana vammainen on ilman välttämätöntä palvelua. Oikaisujen tekemistä tulee nopeuttaa ja vammaisille tulee myöntää asiantuntevaa lakiapua valitushakemusten tekemiseen.

2) Vaikka kunnilla/jatkossa alueilla on valvontavastuu palveluihin nähden, käytännössä palveluja on järjestetty toimimattomalla tavalla. Vaikka järjestämistapa on estänyt palvelun käytön, haluttomuus tehdä muutoksia on monilla paikkakunnilla ollut ilmeistä. Lakiin tulee sisällyttää velvoite korjata palvelut toimiviksi ja velvollisuus myöntää korjaamisen ajaksi ostopalvelutyypistä korvaava palvelu vammaisille.

3) Vammaispalvelua ohjataan tekemään suunnitelmia ja päätöksiä yhteistyössä vammaisen, omaisten ja muiden tahojen kanssa. Vammaispalvelulla ei pitäisi olla oikeutta ohittaa pitkälle erikoistuneiden lääkäreiden ja moniammatillisten tiimien näkemyksiä vain suosituksina, silloin, kun lausunnot puoltavat tarpeellisiksi todettuja palveluja ja etuuksia. Lausunnot perustuvat tutkimuksiin, havaintoihin, koulutukseen ja perehtyneisyyteen, eikä pitäisi syntyä tilanteita, vammaispalvelu evää palvelut, jotka perehtyneet ammattilaiset ovat arvioineet välttämättömiksi.

4) Esitöissä hämmästytti uuden lain sitominen KHO:n aiempiin päätöksiin, vaikka KHO tekee päätökset kulloinkin voimassa olevien lakien mukaisesti.

Räikkönen Tuula
Porvoon Invalidit - Borgå Invalider ry.